

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

In biserică

Suntem în vreme de sărbători, de popasuri fericite și de bucurii înălțătoare.

Nu ne putem închipui, cum ar putea să fie viața fără de sărbători; cum ar trece anii, dacă ar trebui să muncim vara-iarna fără oprit și să ne câștigăm pâinea într'o necontenită sudoare a frunții?...

E un adevărat blestem

„... să n'ai sărbătoare,
Ci tot zile lucrătoare“...

Sărbătorile sunt mari binecuvântări dela Dumnezeu. Ele dau cel mai plăcut farmec vieții pământești și aduc sufletului cele mai curate bucurii. De aceea le și zicem „sfinte“, sfintele sărbători.

Momentul cel mai însemnat din vremea sărbătorilor este participarea la serviciile cultului divin.

Pentru oamenii care nu merg la sf. biserică, sărbătorile sunt zile de plictiseală, zile de petreceri obositoare și costisitoare, zile de păcat.

Pentru bunii creștini sărbătorile sunt zile de petrecere duhovnicească și de înălțare sufletească, sunt zile așteptate cu mult dor și ținute în atmosfera duhului religios al cultului divin, sunt zile de raiu, trăite în biserică și în legătură cu biserică.

Ca sărbătorile și slujbele divine să aibă pentru credincioși un efect recreator, ele pretind condiții de seriozitate, demnitate și solemnitate deosebită.

Atmosfera din biserică trebuie să fie — și este — alta decât cea din afară. La fel și înfățișarea oamenilor și a slujitorilor sfintelor altare.

Asupra acestei condiții să ne oprim nițel. Oricine știe că în biserică se face rugăciune comună, îngenunchere comună, cântare comună, ascultare comună și

tăcere comună.

Nu ne putem închipui pe om în biserică decât în stare de rugăciune, sau îngenunchere; participând la cântarea comună, sau rămânând pios în stare de ascultare și tăcere, — de tăcere adâncă, înălțătoare și reconfortantă.

Oricine iese din disciplina acestor acte religioase, produce disordine și răsvrătire, arată o foarte dureroasă lipsă de cuviință și o vădită impietate. Scandalizează.

Nu avem cuvinte destul de aspre ca să osândim convorbirile, șoptele — și mai grav — glumele pe care unii dintre slujitorii și credincioșii mai slabi de înger au obiceiul să le facă în vremea serviciului liturgic.

Le denunțăm cu toată energia. Ele constituie un scandal, care face pe mulți credincioși să plece din biserică tulburați sufletește, în loc să fie recreați și îndreptați. Se aud plângeri dela oameni cari nu mai merg la biserică, pentru că în jurul lor unii și alții clevetesc, sau că în strană cântăreții râd și vorbesc, sau — alții — că au surprins pe cutare preot răsând în altar, în vremea sfintei Liturghii.

E într'adevăr grozav de penibil să mergi la biserică, să-ți impui maximum de seriozitate, să-ți îndreptezi privirile atente spre altar și să observi, în momentele solemne ale Liturghiei, pe un cantor sau slujitor, că, în loc să participe la sfîntenia și solemnitatea slujbei, râde.

E scandal și pace bună.

Cine a servit cu P. S. S. Părintele Episcop Andrei s'a putut convinge că dela începutul până la sfârșitul slujbei divine, nu spune nimănui nici o vorbă. E concentrat în slujbă; trăește în atmosfera duhului. Dacă are ceva de comunicat cuiva, îi șoptește înainte sau după slujbă, la ureche. Incolo, slujbă și... tăcere.

În biserică este într'o anumită privință, ea și în teatru. Toate privirile se îndreaptă

spre scenă. Un singur gest nepotrivit al unui actor, poate compromite piesa întreagă.

Liniștea și solemnitatea din biserică sunt proverbiale. Pentru a caracteriza printr'o comparație potrivită tăcerea, se spune: „Tăcere, ca în biserică“.

Tăcerea e un element necesar sufletelor evlavioase. În tăcere se face rugăciunea cea mai caldă și reculegerea cea mai plăcută; în tăcere e mai intensă adorarea lui Dumnezeu și mai adâncă dragostea; în tăcere se contopește și se înlocuiește suferința cu bucuria; în tăcere se simte pacea divină; în tăcere ascultăm plânsul sufletului și chemările cerului; în tăcere se

dobândesc binefacerile și se trăesc bucuriile religiei.

Nici în vorbe, nici în zgomot, nu este Dumnezeu. Dumnezeu se simte în adierile line ale tăcerii. Atunci lucrează din belșug puterea harului, atunci ne unim cu El.

Iată de ce dorim să se înlăture cu desăvârșire orice vorbiri flecare, orice glume, orice râs, dintre zidurile bisericii. Să respectăm sfințenia Casei Domnului și să ne dăm seama că pe sf. prestol se află prezent Iisus Hristos euharistic pe care îl tămâiem și I ne închinăm. În fața Lui — tăcere și sfințenie, „ca în biserică“.

Din Pastoralele de Crăciun

Din Pastorală I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae, al Ardealului.

„A venit Fiul Omului să caute și să mântuiască pe cel pierdut“. Luca, 19, 10.

Iubiții mei tii sufletești,

Nu poate să fie mai mare mângâiere pentru omul ajuns în năcaz și strâmtorare decât gândul că nu este lăsat singur în neputințele sale, ci este căutat și ajutat de cineva cu puteri mai mari decât ale lui.

Acest simțământ îl revarsă în sufletele noastre, de câte ori sosește la noi, sărbătoarea Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ea ne spune: Voi oameni *sunteți căutați*. Dumnezeu însuși a trimis la Voi pe unul născut Fiul său, ca să vă caute și să vă mântuiască. Prin Pruncul sfânt născut în ieslea din Vifleem Tatăl ceresc și-a trimis la Voi iubirea sa cea fără de margini și vă întinde mâna sa izbăvitoare. Prin-deți-Vă de ea, căci ea singură este în stare să vă scoată din robia păcatului și să vă ridice la o viață nouă.

În sufletul oamenilor din toate vremurile și din toate locurile a licărit dorul după mântuire. Mijloace de tot felul au căutat ei ca să scape de vina și de osânda păcatului. Dar n'au izbutit. Pentru că numai prin puterile sale omul nu este în stare să se mântuiască. Oare cum ar cădea ploaia pe pământ, ca să-l facă să rodească, dacă noi ar trebui să o coborâm din nori? Ori, cum am ajunge la lumina și la căldura soarelui, dacă n'ar fi trimisă din înălțimea cerului? Așa este și cu Dumnezeu și cu adevărul lui, cu darul și cu mântuirea lui: El trebuie să ne caute. De aceea solia evangheliei către noi oamenii aceasta este: *Voi sunteți căutați!* Fiul lui Dumnezeu este acela

care vă caută. El a venit în lume și a luat chip de rob, s'a născut în peșteră sărăcăcioasă și s'a făcut prietenul nostru, și-a plecat fruntea până în pulberea pământului, a gustat până în fund răutatea și vrășmășia oamenilor și s'a pogorât în adâncul mizeriei și al suferinței omenești și de pe lemnul crucii cu mâinile și cu picioarele sfâșiate și cu inima străpunsă ne zice: Toate acestea le-am făcut și le-am răbdat pentru voi oamenii și pentru a voastră mântuire, ca să vă caut și să vă găsesc și să vă chem la mine, căci fără de mine sunteți pierduți! Cu sufletele copleșite de această iubire, zicem și noi cu dumnezeiasca Scriptură: „*Așa a iubit Dumnezeu lumea, cât pe Fiul său cel unul născut l-a dat, ca tot cel ce crede întru dânsul să nu piară, ci să aibă viață de veci*“ (Ioan 3, 16)...

Din Pastorală P. S. S. Episcopului Vasile, al Caransebeșului.

...Fiul lui Dumnezeu a devenit Pruncul Iisus prin nașterea Sa din Preacurata Fecioară Maria și prin sălășluirea Lui, fără murmur de împotrivire, în peștera întunecoasă și rece din Vifleem; în ieslea atât de sărăcăcioasă a dobitoacelor.

Cel ce locuiește întru lumina cea neapropiată a dumnezeirii și șade, întru slavă, deadreapta lui Dumnezeu și Tatăl „*S'a deșertat pe Sine*“ — cum zice Sfântul Apostol Pavel — lipsindu-Se de acea dumnezească slavă, spre a lua asupra Sa toată netrebnicia chipului de lut al trupului nostru, rânit de păcate. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, întrupându-Se pentru mântuirea noastră, părăsește strălucirea tronului ceresc, și, din smerenie și ascultare față de Dumnezeu-Tatăl, se coboară și se sălășluiește în peștera și în ieslea dobitoacelor.

Smerenia și ascultarea față de Tatăl Ceresc

sunt deci cele dintâiu două podoabe ale sufletului, la dobândirea cărora ne îndeamnă pilda ce ni-o îmbie Mântuitorul prin smerită și supusă întruparea Sa. „...*Vă învățați dela Mine, că sunt blând și smerit cu inima...*“ (Mat. 11, 29) — ne povătuște Insuși Mântuitorul.

Smerenia și supunerea față de voia Tatălui din ceruri, cu cari Mântuitorul a pornit la împlinirea slujbei Sale de mântuire a neamului omenească, slujbă începută odată cu nașterea Sa, n'au fost întrecute, în timpul petrecerii Mântuitorului Iisus Hristos pe pământ, decât de mila Sa nesfârșită și de iubirea Sa nemărginită față de noi.

Iubirea nemărginită alui Dumnezeu față de noi a fost izvorul din care a luat naștere planul dumnezeesc de mântuire, pus în lucrare chiar prin nașterea cea mai presus de fire a lui Iisus...

...Cu deosebire trebuie să prisosească azi iubirea noastră față de aproapele, față de frații noștri ajunși în suferință, în urma alungării lor dela vetrele și din gospodăriile lor, de către o stăpânire străină, impilatoare. Totașa să nu cunoască margini iubirea noastră față de frații noștri din diferite părți ale țării, cari în urma groaznicului cutremur din 10 Noembrie c. au ajuns fără adăpost, fără hrană și fără îmbrăcăminte, pradă frigului și foamei. Această iubire trebuie să ne încălzească sufletele și să ne îndrepte faptele, spre a sări cu toții în ajutorul celor atât de greu încercați: a refugiaților, expulzaților, sinistraților și a tuturor celor nenorociți și lipsiți de cele trebuincioase pentru traiul zilnic.

Pentru a veni în ajutorul acestor nenorociți Statul nostru național-legionar a organizat un așezământ de ajutorare, cunoscut sub numele de „Ajutorul Legionar“. Toți suntem datori să sprijinim, din toate puterile și dragostea noastră, acest creștinesc așezământ, pornit din virtutea creștină a iubirii față de aproapele. Dăruind pentru acest minunat așezământ de binefacere din ceea ce avem fiecare din noi, pe lângă că ne vedem următorii poruncii Mântuitorului de a ne iubi unii pe alții, precum și El ne-a iubit pe noi, mai venim și în ajutorul Ocârmuirii de stat, care, mai scăpând prin ajutorul nostru de grijile dinlăuntru țării, își poate astfel, îndrepta toată înțelepciunea și purtarea de grijă spre treburile din afară, lucrând din răspuțeri pentru refacea grațiilor sfărtecate și pentru îmbunătățirea soartei fraților noștri ajunși iarăși sub stăpâniri străine asupritoare...

Din Pastorală P. S. S. Episcopului Nicolae al Clujului.

...Pricina tuturor răutăților cari ne bântuiesc este păcatul. Din păcat nasc toate suferințele —

și cele trupești și cele sufletești. Iar păcatul din neascultare.

Când greșesc copiii? Când nu ascultă de părinți. Când greșesc oamenii de toate vârstele? Când nu ascultă de Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor. Neascultarea de Dumnezeu a scos pe cei dintâi oameni din raiu; și neascultarea de Dumnezeu îi va desmoșteni de fericire până la sfârșitul veacurilor.

Fiii Legii celei vechi se cuvenea să asculte de povețele și poruncile profeților, prin gura cărora grăia Domnul.

Fiii Legii celei nouă se cuvine să asculte de povețele și poruncile lui Hristos și ale slăviților Săi ucenici, cari ne grăiesc prin Biserică și prin sfântii ei slujitori.

Dar, dupăcum cei vechi n'au ascultat de graiurile proorocilor, așa noi, nu ascultăm de graiurile Evangheliei celei sfinte. De aceea, în loc să ne putem bucura de pe-acum, suspinăm încă din adâncuri după pacea și fericirea văzută de proorocul Isaia, când spunea de vremi în cari „săbiile se vor preface în fiare de pluguri și sulite în seceri și nu va ridica neam împotriva altui neam sabie, și nu vor mai învăța a se bate“ (Isaia 2, 4). Și'ntru aceeaș osândă vom rămânea câtă vreme nu vom asculta de Domnul, făcând fapte vrednice de pocăință, câtă vreme vom fi robii ispitelor, simbriașii patimilor de tot felul. Căci din marea vieții care se înalță de viforul ispitelor nu ne vom izbăvi decât prin ascultarea de Hristos, a cărui Naștere o prăznuim. El este soarele dreptății noastre. Prin El a răsărit lumina cunoștinții adevăratului Dumnezeu, căruia singur se cade să i ne închinăm — scuturând robia patimilor, cari ne întinează sufletul și ni-l duc la pieire. Ochii noștri cei duhovnicești să fie îndreptați vecinic spre acest soare de sus; urechile sufletului nostru să fie luând aminte la poruncile Evangheliei Lui, pe cari plinindu-le, pașii vieții noastre se vor îndrepta pe căile cele bune, cari fericesc și în veacul de acum și în celce va să vină. Că de ne vom lăsa călăuziți de slăbănoaga și trufașa înțelepciune omenească, vom rătăci și ne vom pierde în întunecații codrii ai păcatelor. Iar de ne vom călăuzi după Hristos, lumina lumii, ne vom arăta adevărații ucenici a Lui și fericiți moșneni ai împărăției Sale.

Ați auzit, de sigur, iubiții mei fii sufletești, că doftorii trimit pe mulți slăbănogi la aer de munte, ca în curățenia și lumina acestui aer de înălțimi să-și înzdrăvenească sănătatea trupului. Nici sufletul slăbănogului nu se poate înzdrăveni decât în aer curat și tare al înălțimilor prin cari ne poartă Evanghelia Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Aceste înălțimi de munte duhovnicesc au înțarit pe fiii neamului nostru de-alungul zbuciumatului lor trecut. Și ele ne vor întări și pe noi cei de astăzi, ca să putem trece cu creștinească vrednicie prin greutățile ceasului de față, ca și prin cele ce ne vor mai fi rânduite în viitor. Căci să nu credeți, dragii mei, că năcazurile ceasului de față — ori cât ar fi de mari — sunt semnul sfârșitului lumii. Nu; ci prin aceste năcazuri is-pășim numai păcatele trecutului; sau apoi, poate că bunul Dumnezeu ne încearcă greu, pentruca în focul acestor încercări să ne curețe și să ne întărească spre fericirea noastră de mâine. Căci, după cuvântul Scripturii sfinte „celuice iubește pe Dumnezeu toate i se lucrează spre bine“...

Din Pastorală P. S. S. Episcopului Nicolae al Oradiei și locțiitor al Timișoarei

...În anul acesta lumea întregă, cuprinsă de flacărele războiului, dar îndeosebi neamul și țara noastră, prăznuiește Nașterea Domnului în mare strâmtorare și în mare năcaz. Trupul neamului și al țării noastre scumpe a fost sfârticat fără de milă și fără dreptate, la răsărit și la apus, la miază-zi și miază-noapte, și mai multe milioane de frați iubiți ai noștri au ajuns din uou în grea și amară robie. Zeci de mii de Români părăsindu-și vatra caldă părintească și familiară s'au refugiat din pământul străbun cutropit de dușmani, în țara rămasă liberă, iar alte zeci de mii cari au rămas acolo pe loc, așteptând și nădăjduind în taina sufletului lor vremuri mai bune, au fost scoși de jandarmi, prin surprindere, din casele lor și din toată agoniseala lor și după ce au fost batjocoriți, umiliți și înspăimântați în temnițe, cu împușcarea, au fost duși între baionete, în vagoane de vite, până la graniță și aruncați numai cu hainele de pe ei dincolo de ea, fără nici un simț de omenie și de rușine...

...În lume totdeauna a fost și va fi mai mult necaz și durere, mai multă lipsă și suferință, decât bucurie și fericire, decât belșug și îndestulare. De aceea puterea iubirii noastre jertfitoare și milostive va fi și ea mereu pusă la lucru, și la încercare. Astăzi însă — când la durerea cea mare a sfâșierii trupului țării și neamului, s'au mai adăugat, de o parte sărăcia unui an economic deosebit de rău, iar de altă parte prăbușirile nemai pomenite ale cutremurului de pământ, care a lăsat și el mii de familii fără adăpost în preajma iernii — astăzi, zic, mai mult decât oricând nevoile și lipsurile mari bat cu duiumul la poarta sufletelor noastre, cerând grabnică alinare...

...Nu numai față de refugiați și expulzați avem datorii mari de împlinit, ci și față de frații noștri, cari gem și suspină astăzi dincolo de hotare. În-

taia noastră datorie este cea creștinească, de a ne ruga în fiecare zi Dumnezeului părinților noștri, cerându-I să-i ocrotească cu puterea Sa cea dumnezeiască, să-i întărească în credința străbună și în răbdare, păzindu-i de orice cădere; să le însuflețească nădejile lor firești într'un viitor mai bun, care iarăși va veni, și să le încălzească iubirea lor creștinească și românească făcându-i să fie toți *un trup și un suflet*. A doua datorie este cea românească, de a pregăti aici, în țara liberă, — prin cinstea și munca noastră încordată, prin strângerea rândurilor tuturor Românilor și prin înțelepciunea răbdătoare a conducătorilor noștri — ceasul cel mare și sfânt, ceasul de noi toți fierbinte dorit și cu jurământ făgăduit, al desrobirii fraților și al reîntregirii hotarelor“...

Vechi dureri valahe

Situația tristă a Bisericii noastre din teritoriul vremelnic cedat Ungariei, cu enumerarea cazurilor, unde suflete slabe sau inconștiente contribuie la opera de maghiarizare a Românilor, așa cum le-a înfățișat această revistă într'un număr trecut,¹⁾ umple de amărăciune inimile românești. Neam și Ortodoxie nu s'a mântuit.

În cei 22 de ani de stăpânire românească am lăsat să treacă — mai ales în acest Nord ardelean — un timp prețios, în care opera de recuperare ortodoxă, susținută de Stat pe toate căile, așa cum fac astăzi Ungurii, însă în sens catolic și reformat, putea să însemne și o revenire națională a celor înstrăinați sufletește dela marea comunitate de credință a acestui Popor românesc. Slăbiciune, fără îndoială, nu numai a organelor laice, dar și a cercurilor clericale. Ne-am mărginit la duelul literar și polemic dintre foile celor blagosloviți de „Maica Roma“ — care i-a ajutat așa de mult în tragedia ultimelor zile — și ale noastre, fără ca să avem o politică de activă ofensivă ortodoxă, metodic și larg susținută de Stat.

Astăzi, spre a putea accepta micimea vremurilor pe care le parcurgem, trebuie ca să trăim sufletește numai în două ipostase: în adâncirea spre trecut — spre a descifra din el porunci; și în scrutarea viitorului, în acea nădejde de grabnică restituire a dreptății românești. Dar trecutul nostru de suferință confesională, ortodoxă, nu este nici el pe deplin cunoscut. N'avem nici prea bogate cercetări istorice și nici acea popularizare a durerilor noastre vechi în straturi largi populare, pentru a înfrânge acest indiferentism Astfel, dar, calvarul suferințelor noastre pentru

1) Cf. art. „Inconștiență sau trădare?“ din nrul. 51.

românesc în fața uneia dintre cele mai întunecate pagini de suferință omenească.

Vom reproduce aici două scrisori din acest Bihor, prin care s'a rupt demult unitatea noastră sufletească, ca o ilustrare a condițiilor în care au trăit clerul și poporeni și ca o evidențare a metodelor întrebuintate întru promovarea Unirii printre satele de bieți iobagi valahi.

Avem mai întâi o plângere colectivă a protopopilor din Bihor adresată arhimandritului Pavel Avacumovici, administratorul Eparhiei Aradului, văduvită prin moartea năpraznică — inaudita — a lui Pahomie Cnezevici, întâmplată la 19 Mai 1783. Pavel Avacumovici va gira agendele acestei eparhii aproximativ dela 1 Iunie 1783 până în Martie 1784, când vine noul vlădică, Petru Petrovici.

În această instanție, Clerul ortodox depe marile domenii ale episcopilor latin și greco-catolic din Oradea, se plânge de nedreptățile la care sunt supuși.

I.

„Reverendisime Domnule Arhimandrit și Plenipotențiar arhi-episcopesc, Domnule nouă prea iubit?

Subscrișii protopopi ai Meziadului, Beiușului, Beliului și al Pomezăului și, printr'înși, întregul Cler subaltern de rital greco-catolic, ce se află în numitele protopopiate, cu umilință înfățișează următoarele pentru a se aduce potrivitele măsuri de îndreptare:

„1. Că anume sunt constrânși și siliți de către domeniile de pământ, adică de domeniul cameral al d-lor Episcopi latin și greco-catolic din Oradea Mare, — deși nu au fost înzestrați cu cele ce li se compet prin Urbariu, — ca să dea dijma ca și toți ceilalți iobagi, dela orice fel de roade și semănături, produse în lăzuirile, cultivate cu mijloace și munca lor proprie, — în puțin pământ stăpânit până acum în deplină libertate, nefăcându-se pentru asemenea lăzuirii nicio compensație către aceste domenii.

„2. Cu toate că numărul vitelor mari și mici, pe care le poate întreține orice paroh în funcțiune, fără ca să presteze vreo sarcină, a fost definit și fixat prin Regulamentul urbarial, suplicanții, deși nu au avut acest număr de vite, sunt totuși obligați să dea dijma din mieii și porcii ce se află la păscut și la glindă, cu ai comunei.

„3. Dacă distilează rachiu din recolta lor propriu și pentru folosul propriu, numiții sunt impuși de către oficiali să dea taxa de 2 fl. pentru cazanul de fiert, ca și ceilalți supuși.

„4. În fiecare an, dela roiurile de albine, crescute pe însuși fundul parochial, împotriva

dispozițiilor regale și cu evidenta violare a scutiților, li se ia dijma. Sunt apăsați, dar, de asemenea sarcini, deși sunt scutiți din porunca prea înaltă regală de orice dări și prestații către domenii.

„Semnat la Arad, 9 Iulie 1783.

Vasilie, protopopu
alulu Beiușului.

Mihail Popovici
protopop din Beliu.

Ioanes Steph
protoprezbiter Meziad-
diensis, et

plenipotenciarius proto-
presbiteri Papp-Mezzenis.“

Instanța e redactată în latinește de altă mână, dar iscăliturile protopopilor sunt autografe.¹⁾

La 10 Iulie 1783, Pavel Avacumovici, administratorul Eparhiei arădane comunica celor doi episcopi, ca și inspectorului cameral dela Oradea că, în baza dispozițiilor prea înalte, parohii ortodocși trebuie să fie considerați ca și colonii de clasa I-a și să le fie acordat un „terragium“ spre subsistență. Bucurându-se de prerogativele persoanelor nobile, ei trebuie să fie scutiți dela orice prestații către domenii, deci și dela orice none și dijme, împreună cu toți cei ce locuiesc „sub uno foco et tecto ac in communione bonorum“²⁾.

Cu câtă durere află însă dela protopopii săi din districtul Orășii-Mari, care aparține acestei Dieceze arădane, scrie mai departe Avacumovici, că întregul Cler de acolo e silit la taxe, prestații și dări „ab exiguis fundis ab antiquo tentis et extirpaturis“. Cere să se ia măsuri, ca să nu mai fie turburate înaltele instanțe prin asemenea continue plângeri. El trimite, în copie, și instanța protopopilor³⁾.

Nu cunoaștem rezultatul intervenției acesteia, dar știm că și mai târziu prigonirile confessionale au continuat împotriva satelor ortodoxe din Bihor.

II.

În ce privește metodele întrebuintate pentru promovarea Unirei în lumea satelor vom reproduce mai jos o plângere, una dintre numeroasele cazuri de prigoniri ale conștiinței religioase din acest Bihor, unde a fost o blestemată tradiție de siluire a sufletelor românești din partea prozelitismului catolic. Publicăm, deci, mai jos, suplica unor locuitori din Sămbășag, adresată episcopului Petru Petrovici dela Arad. Vom mai aminti, în treacăt, că în același sat, se încheiase mai înainte, la 4 Martie 1728, o învoială între Vichentie

1) În arhiva Consistorului din Arad, sub: 28: 783.

2) P. Avacumovici se referă la articolul 40 al Rescriptului declaratoriu din 1779, unde sunt aproape aceleași expresii.

3) Concept. sub „Conceptus latini în officiosis expediti de annis 783, 784, 785 et 786 No. 37“

Ioanovici al Aradului și „tot districtul Popmezăului“, cu privire la veniturile episcopului').

*
„*Ilustrissime și Reverendisime*
D-le Episcop,”

„Subscriși se plâng de aceea că, deși din ziua nașterii lor au rămas statornic în ritul neunit și, în viața lor, n'au avut deloc nicio înclinare spre a îmbrățișa Unirea, totuși popa Petru, ca preot unit, din acel pretext că dânsii își au casele ridicate în continuare și în imediata vecinătate cu ale parohiei unite, i-a conșcris de uniți; iar, fiindcă ei în mod public se împotrăviseră Unirei, el a căutat ca toți să fie legați și să fie oropsiți în carcerele domeniului Beiuș, timp de 5 zile și 5 nopți, cu acea amenințare că, dacă nu vor să îmbrățișeze Unirea de bună voie, dânsul se va îngriji ca ei să-și sfârșească zilele în temniță, sau să fie duși la muncă, la Timișoara.

„Carii, fiind constrânși de asemenea împrejurări, au fost nevoiți — fie și cu gând dușmănos — ca să declare totuși cu gura că voesc să fie uniți. De-aceea, dar, o asemenea mărturie nu poate aduce nicio obligație, fiind făcută nelegal, printr'o constrângere din afară.

„Se roagă cu umilință, spre a-și putea sfârși viața în ritul neunit, ca să binevoiască (episcopul) să-și întindă părintește dreapta asupra lor.

Beiuș, ziua 26 a lui Septembrie 1784.

Locuitorii comunei
Sâmbășag,
Celt Ion,
Micloș Mihai,
Ciuciu Toghier,
Pintea Petru,
Soran Irinia²⁾
Ed. I. Găvănescu

Despre ce să predicăm?

La Anul nou, 1 Ianuarie 1941.

Este obiceiul de a se ceta cu acest prilej datele asupra anului trecut, cu privire la fluctuația populației din parohie. În loc de a înșira cifre moarte, păstorul sufletește adevărat va face la această piatră de hotar **un bilanț viu al vieții religioase-morale.**

Ceeace este toamna pentru recolta câmpului, aceea este Anul nou pentru viața creștină: o socoteală.

Preotul treaz și veghetor, cunoaște bine toate scăderile morale ale enoriașilor și va ști să arate

1) Cf. Gh. Ciuhandu, Triumful Ortodoxiei la Arad, 1929, pag. 227.

2) În arhiva Cons. arăd. sub No. 9 — 1748. Orig. în lat.

în fiecare moment dacă numărul lor a crescut în anul expirat, sau virtuțile au început a le lua locul. Nu-mi pot închipui nimic mai potrivit ca subiect de predică pentru Anul nou decât această *judecatâ parțială*, pe care preotul și enoriașii o fac împreună în fața lui Dumnezeu. Dintr'un interes, greșit înțeles, cei mai mulți preoți se sfiesc de a vorbi enoriașilor despre boalele lor sufletești, rămânând la subiecte abstracte ce plutesc în zări albastre. Doctorul cel bun pune mâna pe rană, o curăță și apoi o leagă.

Să începem deci a grăi la Anul nou cam așa: Timpul trece necruțător, viața noastră sboară neîncetaț, clipa morții nu o cunoaștem. Ca creștini trebuie să fim pururea gata cu „răspuns bun la înfricoșata judecatâ a lui Hristos“. Suntem datorii „cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință a o petrece“ pentru a putea avea „sfârșit creștinesc“.

După această pregătire vor fi *înșirate piedecile* (boalele sufletești, *păcatele*) ce primejduesc calea noastră spre țintă. Chiar o exagerare a lor, făcută cu lacrimi de părinte iubitor, nu va supăra pe nimeni, ci va pune doar pe gânduri.

Se va arăta apoi ce *mijloace de îndreptare* s'au întrebuițat: participarea la serviciile divine, spovediri și împărtășiri, fapte de milostenie etc. Dacă rezultatul n'a fost cel dorit se va înșista asupra necesității de a se face mai mult în anul viitor. Progresul sau regresul pot fi zugrăvite cât mai viu.

Ca idei de încheiere pot servi acestea: Anul nou este un început de *drum nou*. O pregătire mai bună pentru călătoria ce mai avem de făcut aci în lume. Avem steaua de la Vifleem călăuzitoare. Ținta drumului nostru trebuie să fie ieslea lui Hristos și petrecerea neîntreruptă cu El.

Avem în fața noastră cele 2 căi. (Mat. 7 v. 13—14). Să intrăm prin poarta cea strâmtă și să umblăm pe calea cea îngustă.

„Ca fiii luminei să umblați: Răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt.“ (Este foarte potrivit cap. 5. din ep. către Efeseni, ca subiect de predică).

„Căci vă spun că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a Cărturarilor și a Fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor“. (Mt. 5 v. 20).

*

Duminea înaintea Botezului Domnului, din 5 Ianuarie 1941, putem predica sau despre **per-soana lui Ioan Botezătorul** (a se vedea și Mineiul pe ziua de 7 Ianuarie), sau, mai potrivit despre **efectul apei sfințite** în viața noastră de toate zilele.

Cine vrea să vorbească despre *Ioan Botezătorul*

torul (și este nevoie de a se vorbi, măcar din când în când, în fiecare parohie) acela va arăta că *Inaintemergătorul* a fost și el prezis de mai înainte (Isaia 40 v. 3—5). Apariția împăraților este totdeauna pregătită de alții. Ioan Botez. a pregătit pe oameni prin *pocăință* pentru primirea lui Mesia, iar la arătarea Lui a făcut mărturie despre Dânsul. Viața de pustnic a lui Ioan Botez. prefigurează viața sfinților creștini. Trebuie neapărat făcută deosebirea dintre *botezul lui Ioan*, care era numai un botez cu apă, prefigurativ, fără putere de a ierta păcatele, și *botezul creștin*, instituit după Învierea Domnului, care are putere de a ierta păcatele și de a înnoi pe om. Pe vremea lui Ioan Botez. Sfântul Duh nu era încă împărțit, deci botezul lui nu are valoarea de taină.

Pentru combaterea botezului sectar numai la adulți se mai poate arăta că Mântuitorul s'a botezat la vârsta de 30 ani, — vârsta prescrisă pentru învățătorii de lege ai V. T. — pentru a însemna prin aceasta începutul activității Sale publice de mântuire.

O predică despre Ioan Botez. va avea deci ca obiectiv combaterea botezului sectar și justificarea botezului creștin pentru copii.

Se simte însă și nevoia de a se predica în preajma Botezului Domnului despre **efectul apei sfințite**.

În V. T. *apa* era considerată ca mijloc de curățire. Prin spălare se curățau atât persoanele cât și obiectele (III. Moise 8 v. 6; 14 v. 8; IV. Moise 8 v. 7. etc.). Prin ungere cu untdelemn — simbolul binecuvântării lui Dumnezeu și al belșugului — se sfințeau toate. (II. Moise 40 v. 9).

Pentru a da apei putere de curățire la toate, în ea se amesteca, după un anumit ritual, cenușa unei vaci roșii. (III. Moise c. 19).

Iată deci că încă în V. T. prin apă se curățeau oamenii și toate lucrurile lor.

Mântuitorul botezându-se în Iordan a sfințit „firea apelor”. De atunci apa se sfințește, pentru uzul zilnic al vieții noastre, prin ritualul bisericii, iar cu apa sfințită se stropesc toate (casă, fântână, semințe, obiecte și omul) primind curățire, „De vremece orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumită, căci *se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune*”. (I. Tim. 4 v. 4—5).

În loc de sângele de animale, cu care se stropiau în V. T. lucrurile (Lev. 8 v. 15). Mântuitorul ne-a lăsat ca mijloc de curățire a toate *apa sfințită*.

Vom îndemna deci pe enoriași ca să aibă permanent în casă apă sfințită, iar pentru toate momentele mai însemnate din viața lor să recurgă la ajutorul ei.

A.

Informațiuni

■ **P. S. Sa părintele Episcop Andrei mulțumește pe această cale tuturor acelor cari i-au trimis felicitări de sărbătoarea Nașterii Domnului și le împărtășește arhierescă binecuvântare.**

■ **Daruri regale.** Majestatea Sa Regele Mihai I. și Majestatea Sa Regina Mamă Elena au binevoit să vină în ajutorul săracilor de sfințele sărbători ale Crăciunului cu suma de 500.000 lei.

Suma aceasta a fost repartizată pentru săracii din diferitele orașe ale țării, după cum urmează: București 150.000 lei; Iași 50.000; Timișoara 30.000; Galați 30.000; Craiova 30.000; Constanta 30.000; Sibiu 50.000; Focșani 30.000; Arad 25.000; Panciu 30.000; Bârlad 30.000 și Piatra Neamț 15.000 lei.

■ **Sărbătorile Crăciunului la Arad s'au desfășurat după regula datinelor strămoșești și după rândualia slujbelor bisericesti.**

În ziua cea dintâi a Nașterii, Sf. Liturghie a fost servită de P. S. S. Părintele Episcop Andrei, încunjurat de un sobor de 12 preoți și 2 diaconi, iar în ziua a doua a slujit tot P. Sfinția Sa, asistat de 10 preoți și doi diaconi.

În ziua primă a vorbit P. S. Sa, iar în a doua, P. C. S. prot. F. Codreanu.

În obiceiul felicitărilor de sărbători, P. Sfinția Sa a adus o schimbare care se încadrează pilduitor de frumos în împrejurările actuale și anume: a suprimat colindele și receptiile dela reședință și le-a răscumpărat dăruind 10.000 lei pentru cantina legionară a expulzaților și refugiaților. Aci a luat și masa în ziua de Crăciun, aci a primit pe colindători și obișnuitele felicitări, în str. V. Alexandri 2.

Este o faptă de Părinte, un adevărat exemplu arhieresc.

■ **Săptămâna spirituală**, inaugurată în județul Arad pentru pregătirea legionarilor de Sf. Sărbători, a dat un rezultat neașteptat de mulțumitor. La Arad s'au spovedit și cuminecat câteva sute de legionari, în frunte cu *toți conducătorii Mișcării*, ai județului și ai orașului. E un eveniment care se scrie pentru prima oră în istoria orașului și a județului Arad.

Pentru cuminecarea legionarilor din Arad s'a servit o Liturghie specială, în capela Internatului Diecezan, de către P. S. S. Părintele Episcop Andrei, care după ce a cuminecat pe toți cei de față, a predicat despre Taina Sf. Potir și bucuria ce-a avut-o când i-a unit cu Hristos-Dumnezeu.

Părintele Ierom. Șt. Lucaci duhovnicul Academiei Teologice și ing. Constantin Ion șeful județan al Mișcării Legionare, cari au luat inițiativa binecuvântată a „săptămânii spirituale”, au făcut o faptă care va fi cu atât mai laudabilă, cu cât va deveni din eveniment, regulă și datorie de conștiință.

■ **D.1 Oct. Roșu**, numit de curând reprezentant al Mișcării Legionare pe lanța Mișcarea fascistă, a ținut în sala Palatului Cultural din Arad, Duminică în 22 Dec. 1940, o excepțional de bună conferință despre „Școala Națiunii”, școala viitorului, care se întemeiază pe o educație națională și creștină ce se dă copiilor în familie și în cuiburi.

Rostită cu elan și cu bogate și remarcabile calități literare, conferința a fost tot atât de instructivă și cuceritoare, cât a fost și aplaudată.

■ **„Poporul”** este titlul ziarului ce apare la Timișoara ca organ al Regionalei 1. Legionară, sub direcția d-lui prof. Gh. Boldea. Primele numere sunt bine redactate, ceea ce înseamnă că putem lega de el speranțe bune.

Abonamentul anual pentru particulari 600 lei, pentru muncitori 400 lei; exemplarul 2 lei. Adresa: Timișoara str. Eminescu 4.

■ **Obiceiul colindelor**, ortodox și românesc prin excelență, se păstrează și se cultivă cu plăcere și cu sfințenie de către copiii și tineretul poporului nostru.

La Arad în seara de Ajun, cumăroase echipe de copii cu steaua și elevi dela școlile secundare și studenți, au colindat pe la casele creștinilor, ducând pretutindeni vestea și bucuria Nașterii sfinte.

S'au distins în deosebi corul „Fraților de Cruce” sub conducerea d-lui P. Lipovan student în teologie și corul Tinerimii din Pârneava sub conducerea părintelui I. Brândașiu, care au cercetat, pe lângă diferite familii, spitalele din Arad și centrele de refugiați, pe unde au dus bucurii și au trezit emoții ce au înduioșat până la lacrimi.

Acesta din urmă în ziua întâia de Crăciun a dat un concert la Casa Națională din Pârneava și în ziua a doua altul la Aradul-Nou, amândouă foarte reușite.

**Tipografia, Librăria și Compactoria
Diecezană din Arad, urează tuturor clienților
Anul nou fericit și la mulți ani.**

Nr. 5600/1940.

Ordin-Circular

Pentru știre și conformare, publicăm în copie Deciziunea Ministerului Nr. 249995/1940.

C O P I E.

„Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor. Copie depe Deciziunea înregistrată la No. 249995 din 9 XII. 1940.

Noi Traian Brăileanu, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, având în vedere dispozițiunile Decretului-Lege Nr. 3566 din 25 Octombrie 1940 și referatul D-lui director al învățământului normal-primar cu Nr. 222957 din 9 Noembrie 1940 **Decidem**. Art. 1. Art. 5 și 6 din Decretul-Lege Nr. 3566/1940 se interpretează în sensul că preoții profesori sau învățători trebuie să opteze pentru una din aceste funcțiuni, preot, profesor sau învățator. Art. 11. Preoții, profesori sau învățători, cari au optat pentru preoție, își vor păstra drepturile la gradațiile de vechime și gradația militară, obținute în învățământ. Art. III. Preoților, profesori sau învățători, care au optat pentru postul din învățământ, li se poate acorda o gradație de merit, la cerere, în următoarele condițiuni: a) Să aibă avizul favorabil al Consiliului Inspectorilor Generali respectivi în urma propunerilor

făcute de inspectorii școlari de județe și circumscripții, pentru învățători, sau de inspectorul școlar de regiune, pentru profesori, pe baza actelor doveditoare a studiilor, a activității culturale, a moralității desăvârșite și a atitudinii de loialitate față de mișcarea tineretului naționalist. b) Să facă dovadă prin acte asupra stării materiale a lor, a soților lor și a altor membrii ai familiei, cum și a greutăților familiare ce le au. Art. IV. Preoților, profesori sau învățători, cari au optat pentru preoție li se acordă din oficiu o gradație de vechime în plus peste cele pe care le au. Art. V. Gradațiile de vechime și cea militară, pe care și le păstrează cei care au optat pentru preoție, se vor plăti dela posturile din învățământ calculate la salariile respective, până la 1 Aprilie 1941, când vor fi trecute în bugetul Direcției Cultelor, calculate însă la salariile de preoți. Art. VI. Gradațiile de merit și cele de vechime, se vor acorda pe baza acestei decizii, se vor plăti dela data înscrierii în bugetul Direcției Cultelor, după comunicarea ce se va face de către Direcțiile de învățământ respective. Art. VII. și ultim. Domnii Directori de învățământ și d. Director General al Cultelor vor aduce la îndeplinire dispozițiunile prezentei Decizii. Dată azi 9 XII. 1940 Ministru ss T. Brăileanu.”

Arad, la 20 Decembrie 1940. *Consiliul eparhial*

Nr. 5420/1940.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de *protopresbiter în tractul vacant Ineu și de paroh la parohia I din Ineu*, se publică concurs cu termen de 30 zile, scotite dela ziua ce urmează după prima publicare a concursului în organul oficial „Biserica și Școala” cu dotațiunea:

I. Dela parohie:

1. Sesiunea parohială apărținătoare parohiei protopopești.
2. Stolele legale.
3. Salariul dela Stat, conform legilor în vigoare.

II. Dela protopopiat:

1. Retribuțiunea dela Consiliul Eparhial,
  2. Birul protopopesesc dela parohii și administratori parohiali, 120 litri porumb sfărmat, sau prețul porumbului,
  3. Diurnele legale pentru vizitarea canonică,
  4. Spesele cancelariei protopopești, stabilite prin bugetul protopopesesc,
  5. Dotația dela Stat, conform bugetului general al Statului,
  6. Folosința grădinei și casei tractuale.
- Toate dările și sarcinile publice după venitele dela parohie și protopopiat le va suporta protopopul.

Reflectanții la acest post vor înainta cererile în termenul indicat în acest concurs, Consiliului eparhial din Arad, însoțite cu documentele necesare, prescrise în §-ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume: Să dovedească o calificatiunea cerută pentru parohii de clasa primă, să producă diploma de bacalaureat de liceu și să dovedească că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc și că s'au distins prin zel și capacitate pe terenul bisericesc și cultural.

Arad, din ședința în secțiuni unite, a Consiliului eparhial ort. rom. din Arad, dela 17 Decembrie 1940. *Consiliul eparhial ort. rom. Arad.*

Diecezana Arad.

